

Jaarverslag 2019

VOORWOORD

In 2019 werd Payoke 32 jaar en het werk is nog lang niet af. Twee belangrijke gebeurtenissen markeerden dit jaar toch als bijzonder en zullen bepalend zijn voor onze toekomst.

Mensenhandel en de tienerpooier methode

Van bij aanvang, in 1987, wees Payoke op de problematiek van de loverboys, zonder gehoor bij het beleid. Al in de vroege jaren '90 zette Payoke een organisatie op poten, Stratelys, om dergelijke slachtoffers ondersteuning te bieden. Zonder overheidssteun was dit een bijzonder moeilijke oefening. Dit jaar is daar echter verandering in gekomen. Sinds januari 2019 is Payoke het formele aanmeldpunt voor (minderjarige) slachtoffers van mensenhandel die ten prooi zijn gevallen aan de loverboy methode. Jo Vandeurzen, Minister van Zorg en Welzijn in Vlaanderen erkende deze schrijnende problematiek reeds in 2018 en voorzag 249.000,- euro in 2019 voor de opstart van een gespecialiseerd team bij Payoke. In één adem werd de naam van de methode ook aangepast en is er nu sprake van Tienerpooiers in Vlaanderen. In 2019 kreeg het team van 3 psychosociaal medewerkers en één jurist al 129 aanmeldingen te verwerken.

Een herstructurering

Met de komst van een permanent projectenteam in 2018 en het loverboyteam in 2019 realiseerde de Raad van Bestuur zich dat de bestaande traditionele organisatiestructuur die weliswaar meer dan dertig jaar het fundament van de organisatie vormde niet langer voldeed in de huidige situatie. Payoke groeide, de werking werd complexer en een optimalisatie drong zich op. Dr. Prof G. Peeraer werd ingehuurd om een volledige analyse te maken van onze werking. Payoke werd op basis van haar conclusies en advies horizontaal geherstructureerd vanuit de innovatieve "arbeidsorganisatie-benadering" met een professionele werking. Er werden vier teams gecreëerd met een duidelijke rol en bevoegdheid en met telkens een teamverantwoordelijke aan het hoofd. Team Saralek die alle vormen van slachtofferschap mensenhandel voor meerderjarigen behartigt, Team Loverboys/tienerpooiers voor minderjarige slachtoffers van de loverboy methode, Team Projecten die zich over alle nationale en internationale projecten ontfermt en het Dagelijks Bestuur. Dit alles onder de overkoepelende supervisie van de directeur. De Raad van Beheer zal operationeel veeleer een ondersteunende rol gaan spelen en hoofdzakelijk de budgettaire verantwoordelijkheden in het kader van de begroting opvolgen. Samen met de Algemene Vergadering neemt de RvB ook de inbreng van nieuwe kennis en de verdere ontwikkeling van de toekomstvisie van Payoke ter harte.

De RvB wil tenslotte niet alleen alle overheidsinstanties en de Nationale Loterij bedanken, maar ook alle kleinere donoren. Dankzij hen kon Payoke ook in 2019 slachtoffers van mensenhandel in al haar facetten bijstaan. Op het einde van de rit is "To accomodate and support victims of trafficking of human beings" niet alleen onze opdracht, maar net zo goed ons enige bestaansreden. Slachtoffers van mensenhandel over heel de wereld hebben fundamentele rechten en daar zal Payoke blijven voor vechten.

Onze grootste dank gaat uit naar de directeur van Payoke, Klaus Vanhoutte, die gepassioneerd de vier teams leidt en ook naar alle medewerkers die elke dag met een niet aflatend enthousiasme klaar staan voor de slachtoffers. Zonder jullie geen Payoke en geen veilige haven voor de slachtoffers.

En ten slotte dient gezegd dat Payoke niet alleen bestaat uit de teams, een Raad van Bestuur en een directie alleen. Mensen die achter de schermen werken zijn even essentieel. Met deze willen we dan ook expliciet een woord van dank richten aan zij die ons onthaal bemannen en onze vrijwilligers, in het bijzonder Ingrid Steenhuysen. Dank voor jullie overtuiging en inzet, in goede en slechte tijden.

Voorzitter a.i.

Patsy Sörensen

DE OPDRACHT VAN PAYOKE

Onze missie:

“De opvang en begeleiding van alle slachtoffers van mensenhandel”

Onze visie:

“Een wereld zonder slavernij waar eenieder het recht en de mogelijkheden heeft een menswaardig bestaan op te bouwen.”

Onze doelstellingen:

1. Slachtoffers re-integreren als volwaardige individuen in onze samenleving of in de samenleving van herkomst.
2. De verantwoordelijken (daders / criminele organisaties) nationaal en internationaal bestrijden, in samenwerking met slachtoffers, politie en Justitie.
3. De problematiek en de bronnen van mensenhandel in al haar verschijningsvormen kenbaar maken doorheen alle geledingen van onze samenleving, nationaal en internationaal.

Het wettelijk kader:

- 1) Wet van 10 augustus 2005 tot wijziging van diverse bepalingen met het oog op de versterking van de strijd tegen mensenhandel, mensensmokkel en tegen praktijken van huisjesmelkers.
- 2) Wet van 15 september 2006 met betrekking tot de strijd tegen de mensenhandel en de aflevering van verblijfstitels.

3) Omzendbrief van 26 september 2008 inzake de invoering van een multidisciplinaire samenwerking met betrekking tot de slachtoffers van mensenhandel en/of bepaalde zwaardere vormen van mensensmokkel.

4) Nationale actieplannen mensenhandel 2012-2014.

5) KB. van 18 april 2013 inzake de erkenning van de centra gespecialiseerd in de opvang en begeleiding van slachtoffers van mensenhandel en van bepaalde zwaardere vormen van mensensmokkel en inzake de erkenning om in rechte op te treden.

Wat doen wij / Hoe en wat

1) Informatie verstrekken: de mensen die zich bij Payoke aanmelden krijgen informatie omtrent de specifieke kenmerken, voorwaarden en stappen van de wettelijk vastgelegde bijstandsprocedure voor slachtoffers van mensenhandel in België.

2) Juridische en administratieve begeleiding: de mensen worden ondersteund en geadviseerd i.v.m. juridische vragen. Payoke zet samen met de slachtoffers de nodige stappen bij politie, justitie en vreemdelingenzaken, opdat zij kunnen genieten van de bijzondere bijstandsprocedure voor slachtoffers van mensenhandel en de nodige verblijfsdocumenten verkrijgen.

3) Psychosociale begeleiding: deze gebeurt hetzij residentieel voor slachtoffers die in het opvanghuis verblijven, hetzij ambulante voor die slachtoffers die elders, op zelfstandige basis, wonen. Bij deze begeleiding krijgen de slachtoffers ondersteuning bij de verwerking van de trauma's opgelopen tijdens de periode van uitbuiting en ondersteuning bij het uittekenen van een realistisch toekomstproject (hetzij in België, hetzij in het land van herkomst). Er wordt samen gewerkt aan verschillende aspecten (zoals woning, fysieke en mentale gezondheid, opleiding, werk, taal cursus, familie, sociaal netwerk, etc.) met het oog op een succesvolle integratie in de maatschappij.

Daarnaast doet Payoke ook aan sensibilisering naar het brede publiek en naar professionelen toe, om de problematiek van mensenhandel kenbaar te maken. Dit doet Payoke via publicaties, actieve deelname aan nationale en internationale studiedagen, het geven van vormingen aan onderwijsinstellingen en eerstelijnsdiensten.

Payoke is 24u op 24u, 7 dagen op 7 telefonisch bereikbaar opdat iedere aanmelding van een potentieel slachtoffer kan worden opgenomen en behandeld.

DE KERNWAARDEN

□ *Veiligheid:* we willen onze cliënten een veilige context bieden, waarbinnen ze zich vrij kunnen uiten zonder bevreesd te moeten zijn voor de mogelijke consequenties. Deze waarde is van groot belang om een vertrouwensrelatie op te bouwen tussen cliënt en begeleider.

□ *Respect:* de uitgangshouding van wederzijds respect wordt bewust door onze medewerkers uitgedragen. Wie respect geeft, zal respect ontvangen. Wij willen de mensen die beroep op ons doen ten volle respecteren, ook in hun "anders" zijn.

□ *Vrijheid:* slachtoffers hebben de vrijheid om al dan niet op het aanbod van Payoke in te gaan. We beschouwen hen als zelfstandige mensen die het vermogen tot zelfbepaling in zich dragen. Zelfbeschikkingsrecht brengt ook met zich mee dat we onze cliënten actief op hun verantwoordelijkheden blijven aanspreken. Onze organisatie realiseert zich echter wel dat de individuele vrijheid van onze cliënten wordt begrensd door de wettelijke bepalingen voor het bekomen van het statuut "slachtoffer van mensenhandel" en door maatschappelijke regels, die nodig zijn om de samenwerking te reguleren.

□ *Betrouwbaarheid:* bij Payoke willen we betrouwbaar omgaan met onze cliënten. Slachtoffers van mensenhandel hebben vaak traumatische ervaringen in hun uitbuitingssituatie opgelopen en zijn vaak al het vertrouwen in mensen en hun omgeving verloren. Door zich betrouwbaar op te stellen, willen onze medewerkers dit vertrouwen herstellen.

□ *Discretie:* elke Payoke-medewerker is gehouden aan het beroepsgeheim. Ook uit respect wordt er zeer discreet omgegaan met cliënteninformatie. De cliënten kunnen er op rekenen dat er zorgvuldig wordt omgesprongen met het door hen gegeven vertrouwen.

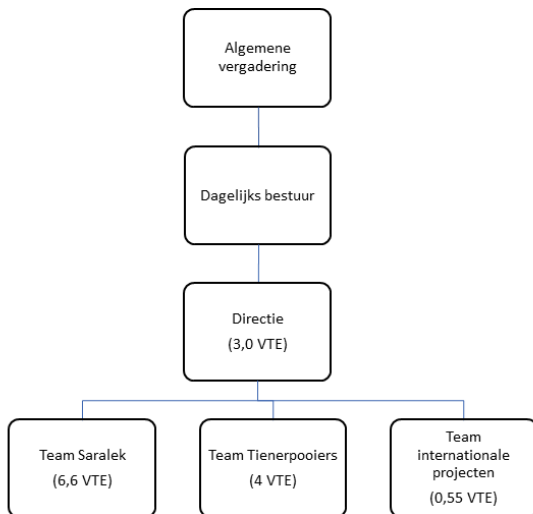
□ *Openheid:*

PERSONEEL

ORGANIGRAM

Hier schrijven in dit lettertype en die grootte

Figuur 1: Organigram

In 2019 kende Payoke vzw een personeelscapaciteit van 14,15 VTE.

1 VTE wordt jaarlijks gedetacheerd vanuit het CAW Antwerpen.

De loonkost van de medewerkers van Payoke in 2019 werd gefinancierd vanuit de overheid; federaal (Nationale Loterij, FOD Werk, Arbeid en Sociaal Overleg en FOD Justitie) en regionaal (Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Bovenstaande met uitzondering van het team tienerpooiers, hiervan wordt de werking betaald door de Vlaamse overheid, meer bepaald door het departement opgroeien. Terwijl de internationale projecten die op projectmatige basis worden gefinancierd, veelal op basis van Europese steun.

Payoke wil op een open manier met haar cliënten communiceren over het hulpverleningsproces. Dit draagt bij tot de betrouwbaarheid van de hulpverlening. Slachtoffers weten waar ze aan toe zijn tijdens het hele verloop van de begeleiding. Elke begeleider geeft duidelijkheid omtrent de werkwijzen die onze organisatie hanteert. De cliënten worden helder geïnformeerd over al de te volgen procedures.

□ *Dialog:* om een goed contact op te bouwen met de cliënten is het van belang dat er met hen gesprekken worden aangaan. Door de dialoog te voeren komen we te weten wat voor begeleiding onze cliënten nodig hebben. Bij Payoke zien we het contact met onze cliënten als een kwaliteitsvolle ontmoeting: de kracht van het luisteren is hier heel erg van belang. De dialoog staat ook steeds in relatie tot de individuele en professionele mogelijkheden en beperkingen van de begeleider.

□ *Dynamisch evenwicht:* in elke begeleiding is het van belang om het wederzijds engagement te expliciteren in een dynamisch evenwicht tussen "houvast bieden" en "ruimte geven", tussen "afstand" en "nabijheid", tussen "duidelijkheid" en "nuancering".

PROFIELEN

Met dit hoofdstuk wensen we u een volledig overzicht te geven van onze cliënten en hun profiel. We maken hierbij voor het eerst een onderscheid tussen slachtoffers van mensenhandel via de modus operandi loverboy of tienerpooier en alle andere slachtoffers van mensenhandel.

Bij onderstaande cijfergegevens is het belangrijk om te weten dat slachtoffers vaak meerdere jaren in begeleiding blijven, daarom worden eerst de profielen van het totaal aantal cliënten die door onze dienst begeleid werden in 2019 weergegeven. Hierna volgen de nieuw opgestarte begeleidingen om uiteindelijk te eindigen met het aantal aanmeldingen of hulpvragen die we mochten behandelen.

Cijfers exclusief slachtoffers tienerpooiers

Begeleidingen doorheen 2019

In 2019 werden er in totaal 159 personen begeleid. Dit cijfer omvat zowel de 53 nieuw opgestarte dossiers als de 106 overgedragen dossiers. Tegenover 2018 zien we een verwaarloosbare daling in het totaal aantal lopende begeleidingen (van 164 naar 159) maar een stijging in de nieuw opgestarte dossiers (van 40 naar 53). Dit betekent dus wel algemeen een daling in het aantal begeleiding, intussen konden wel meer dossiers worden afgerond.

We tellen 31 verschillende nationaliteiten. De top drie wordt aangevoerd door Nigeria (39 slachtoffers), gevolgd door Marokko (24 slachtoffers), op de derde plaats Bulgarije (13 slachtoffers).

Aantal begeleidingen per nationaliteit

Tabel 1: Aantal begeleidingen per nationaliteit

NATIONALITEIT	Aantal	NATIONALITEIT	Aantal
Afghanistan	1	Noord-Macedonië	2
Albanië	2	Marokko	24
Algerije	3	Nigeria	39
België	5	Oeganda	1
Brazilië	1	Pakistan	5
Bulgarije	13	Polen	1
Burkina Faso	1	Roemenië	2
China	7	Sierra Leone	1
Cuba	1	Slovakije	1
Ecuador	2	Somalië	1
Egypte	10	Spanje	3
Eritrea	2	Suriname	1
Ghana	2	Thailand	4
Hongarije	6	Tunesië	1
India	5	Turkije	2
Irak	1	Venezuela	1
Iran	2	Vietnam	1
Kameroen	4	TOTAAL	159
Kazachstan	1		

Opgestarte begeleidingen doorheen 2019

Zoals eerder vermeld, werden er maar liefst 53 nieuwe dossiers opgestart in 2019. Dit is een significante verhoging ten opzichte van de 40 nieuw opgestarte dossiers in 2018.

Opnames per doorverwijzer in 2019

Hieronder vindt u een overzicht van het aantal nieuwe begeleidingen in 2019 en vanuit welke aanmeldende instantie die voortkwamen.

Tabel 2: Opnames per doorverwijzer in 2019

AANMELDENDE INSTANTIE	AANTAL
Lokale politie	13
Slachtoffer zelf	8
Federale gerechtelijke politie	8
Inspectiedienst	7
Gespecialiseerd onthaalcentrum	6
Sociale sector	4
Privépersoon	2
Parquet	2
Medische sector	2
Sector asiel	1
TOTAAL	53

Aard van uitbuiting per nationaliteit van opgestarte begeleidingen in 2019

Tabel 3: Aard van uitbuiting per nationaliteit van opgestarte begeleidingen in 2019

	Economische uitbuiting		Seksuele uitbuiting		Uitbuiting bedelarij		Smokkel met verzw. omst.		Gedwong en plegen van misdrijven		TOTAAL
	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	
Algerije	1										1
België				1					1		2
Brazilië			1								1
Bulgarije	3			3							6
Burkina Faso	1										1
China	1										1
Cuba				1							1
Ecuador	2										2
Egypte	4										4
Eritrea							1				1
Hongarije				2	1						3
Kazachstan				1							1
Macedonië				2							2
Marokko	8			1							9
Nigeria				8							8
Polen				1							1
Roemenië		1		1							2
Somalië				1							1
Spanje	3										3
Uganda				1							1
Venezuela				1							1
Vietnam	1										1
TOTAAL	24	1	1	24	1	0	1	0	1	0	53

Van de 53 personen waarvoor we de procedure mensenhandel hebben opgestart, waren er 2 minderjarig wanneer ze bij ons terecht kwamen. Dit is dus exclusief de minderjarigen die door ons worden begeleid in het kader van slachtofferschap van tienerpooiers.

Deze minderjarigen hebben de Belgische en Somalische nationaliteit.

Aanmeldingen 2019

In 2019 hebben we 255 meldingen van slachtoffers mensenhandel behandeld, exclusief meldingen in het kader van slachtoffers van tienerpooiers. Meldingen zijn hulpvragen die we ontvangen via telefoon, e-mail, persoonlijk contact, enz. Uiteraard bevatten niet al deze hulpvragen (voldoende) elementen om te kunnen besluiten dat we met mensenhandel geconfronteerd worden. Wanneer de mogelijkheid bestaat om een dossier mensenhandel op te starten zullen we hiervoor steeds de nodige stappen zetten.

Wanneer de problematiek niet gerelateerd is aan mensenhandel, het slachtoffer te veel angst heeft om de stap naar justitie te zetten of het verhaal van het slachtoffer onvoldoende aantoonbare elementen mensenhandel bevat, proberen we zo accuraat mogelijk door te verwijzen naar de relevante sociale organisaties of instanties.

Het feit dat er jaarlijks amper een vermindering is in het geregistreerd aantal meldingen, wijst erop dat mensen de weg blijven vinden naar onze organisatie. Door vorming en sensibilisering, maken we mensen bewust van het fenomeen mensenhandel en van het bestaan van onze organisatie. Deze bewustmaking blijft echter een taak die van wederkomende aard is en we moeten hierop blijven inzetten om de problematiek met de nodige ernst te kunnen aanpakken.

De meldingen kwamen uit verschillende hoeken:

Tabel 4: Meldende instanties voor alle meldingen in 2019

Cijfers van slachtoffers tienerpooiers

Zoals reeds gesteld hebben we vanuit Payoke, onder Vlaams impuls, vanaf eind 2018 onze werking uitgebreid. 2019 is het eerste volledige jaar sinds het mandaat van Payoke werd uitgebreid, specifiek in het kader van slachtoffers van tienerpooiers. Dit betekent dus dat dit ook het eerste jaar is waarvoor we op een duidelijke en volledige manier cijfers kunnen rapporteren. Hieronder kunt u een overzicht van deze cijfers vinden.

Het bijhouden van de cijfers verloopt niet op dezelfde manier als bij de andere slachtoffers

Aanmeldingen van potentiële slachtoffers tienerpooiers 2019

Doorheen 2019 kregen we in totaal 129 meldingen. Een melding betekent niet dat iemand 100% zeker een slachtoffer is, maar kan ook betekenen dat er ernstige vermoedens zijn van slachtofferschap of dat er eerder een bredere adviesvraag werd gesteld. Dit laatste geval maakt 52 van de 129 meldingen uit. Van al deze aangemelde potentiële slachtoffers verbleven er 86 in een jeugdvoorziening. In 72 gevallen werd gevraagd om een assessment van het slachtofferschap op te starten.

Tabel 5: Meldende instanties betreffende vermoedelijke slachtoffers tienerpooiers 2019

Jeugdzorg	69
VAPH	14
Onderwijs	13
Politie en parket	10
Rest	20
Psycholoog	2
Psychiatrisch ziekenhuis	3
Slachtofferbemiddeling	1
Familie	8
OCMW	2
Jeugdwerking	2
Sociale sector	1
CAW	2
Child Focus	2
Totaal	129

Naast bovenstaande informatie houden we ook bij wat de verschillende leeftijden zijn van de aangemelde potentiële slachtoffers.

Tabel 6: Leeftijd van de aanmeldingen 2019

<u>Leeftijd van de aanmeldingen 2019</u>	
13	7
14	12
15	8
16	12
17	16
<u>minderjarig; Specifieke leeftijd onbekend</u>	33
18+	41
<u>Totaal</u>	129

Begeleidingen slachtoffers tienerpooiers 2019

In totaal werden 8 slachtoffers van tienerpooiers effectief begeleid door Payoke. Dit betekent dus dat er een positief assessment werd gesteld en er wordt verder gewerkt in lijn met de reguliere werking met slachtoffers mensenhandel zoals Payoke al jarenlang doet.

VORMING EN SENSIBILISERING

Payoke staat niet alleen in voor de opvang en begeleiding van individuele slachtoffers, het is ook onze opdracht mee te werken aan de strijd tegen mensenhandel op andere vlakken. Deze strijd voeren we onder andere ook door middel van vorming en sensibilisering. Vormingssessies en sensibiliseringscampagnes zijn belangrijk daar ze resulteren in een betere kennis van de problematiek mensenhandel en omdat ze bijdragen tot een betere detectie, identificatie en doorverwijzing van potentiële slachtoffers. Het hoge aantal aanmeldingen is een indicator om voorzichtig te kunnen stellen dat we slagen in dit opzet. De mensen en de instanties blijven de weg vinden naar Payoke en onze hulpverlening.

Vormingen mensenhandel

In 2019 hebben we aan ongeveer 840 personen vorming kunnen geven over mensenhandel, het Belgisch multidisciplinair model in de aanpak tegen mensenhandel en onze werking. Elk jaar proberen we ons steeds te focussen op relevante groepen en personen om vormingen aan te geven. Deze zijn van verschillende aard: studenten criminologie, rechten, orthopedagogie en maatschappelijk werk van verschillende instanties (Thomas More Hogeschool, UC Leuven-Limburg, Vives Kortrijk, KdG Hogeschool, Universiteit Antwerpen, KU Leuven en Vrije Universiteit Brussel), medewerkers van politiediensten, stadsdiensten, Fedasil en Rode Kruis opvangcentra, sociale assistenten van verscheidene organisaties uit de medische sector etc.

Vormingen tienerpooiers

Zeker in het kader van slachtoffers van tienerpooiers is er nog veel werk. Zoals eerder gemeld is de taak van Payoke hieromtrent significant uitgebreid. Doorheen 2019 werden naast assessments en beeldvorming van de problematiek ook nog vormingen gegeven ter verdere uitbreiding van de kennis omtrent de tienerpooierproblematiek. Dit jaar werden maar liefst 50 vormingen gegeven in dit kader, waarvan iets meer dan de helft aan begeleiders van minderjarigen (in de ruimste zin van het woord). Een vijfde van de vormingen werd gegeven aan politie en/of parket. De overige sessies werden gehouden ter verdere stichting van het algemene publiek of studenten. Afhankelijk van het doelpubliek wordt ook de inhoud van de vormingen aangepast.

Vormingen aan buitenlandse studenten

Zoals de afgelopen jaren werd er ook in 2019 een bezoek aan Payoke gebracht door een Universiteit uit Canada: Capilano University uit Noord-Vancouver. Een honderdtal studenten kwamen naar Payoke om vol interesse te luisteren naar wat we te vertellen hebben over de multidisciplinaire aanpak in België, de geschiedenis van Payoke en onze huidige werking.

De naam 'Payoke' gaat ook rond in andere oorden. In 2019 kregen we de vraag van het Departement Sociaal Werk en Gezondheid aan de Kiel Universiteit Duitsland om tijdens een internationale reis met hun studenten een bezoek te mogen brengen aan Payoke. Uiteraard hebben wij hen met open armen ontvangen en een toelichting gegeven.

BBC interview – After the boats

Op 9 mei 2019 kreeg Payoke bezoek van 2 radio-interviewsters, Naomi Grimley en Imogen Anderson, van BBC (British Broadcasting Corporation). Ze interviewden een Nigeriaans ex-slachtoffer (anoniem) en de directeur, Klaus Vanhoutte. Ook spraken ze met de Federale Gerechtelijke Politie van Brussel en volgden ze hen in hun werk.

In de broadcast van ongeveer een half uur bespreken ze wat de pull- en pushfactoren zijn voor Nigeriaanse vrouwen die hun leven wagen voor een beter leven, hoe de criminele bendes controle uitoefenen en behouden op hen en spreken ze over de verhalen en gruwelen die gepaard gaan met de Nigeriaanse mensenhandel.

De volledige broadcast kan je beluisteren via deze weblink:

<https://www.bbc.co.uk/sounds/play/w3csz4j8>.

JURIDISCH ADMINISTRATIEF

1. Juridische begeleiding

In 2019 waren er in totaal 159 mensen in begeleiding Saralek. Er waren 115 juridische dossiers lopende in 6 verschillende arrondissementen. Deze dossiers zitten in verschillende stadia van het juridisch onderzoek gaande van een eerste verklaring tot uitvoering van een definitieve uitspraak.

Bij 1 juridisch dossier kunnen echter meerdere cliënten betrokken zijn. In 2019 waren er 17 van zulke dossiers waarbij gemiddeld 2 slachtoffers betrokken waren. Maar er is een dossier waarbij 7 slachtoffers betrokken zijn. Meer dan de helft van de dossiers gaan over economische uitbuiting.

1 slachtoffer moest in 2019 nog beslissen of zij in 2020 een verklaring wenste af te leggen.

In 2019 werden 15 uitspraken gedaan. Er waren 8 uitspraken in zaken van seksuele uitbuiting, 5 van economische uitbuiting en 2 zaken van smokkel met verzwarende omstandigheden.

6 zaken werden afgerond. In 1 zaak kregen de 3 slachtoffers die zich burgerlijke partij hadden gesteld in hun zaak, 1à jaar na hun eerste verklaring, uiteindelijk het geld waar ze recht op hadden.

In 7 zaken wordt nog bekeken of de slachtoffers hun schadevergoeding kunnen recupereren. Dit is altijd een moeilijke afweging. Net als bij advocaatkosten moeten de slachtoffers in overweging nemen of de investering die ze doen met het inhuren van een deurwaarder, kan gerecupereerd worden bij de veroordeelde daders. Als er niets van waarde wordt aangetroffen bij de dader, kan het slachtoffer ook niets van zijn schadevergoeding krijgen en zal het slachtoffer nog geld verliezen doordat de deurwaarder wel moet betaald worden.

9 zaken werden geseponeerd omwille van verschillende redenen. In 1 zaak werd mensenhandel niet langer weerhouden en in 2 zaken werd het slachtoffer niet langer erkend als slachtoffer mensenhandel. In 1 zaak werd het statuut van het slachtoffer ingetrokken omdat hij verdacht werd in een andere zaak mensenhandel.

Enkele Markante uitspraken

Vonnis correctionele rechtbank Oost-Vlaanderen afdeling Oudenaarde van 30 augustus 2019

Deze zaak was gestart toen een 16-jarig meisje dat zich opgesloten had op het balkon van het appartement waar ze verbleef, de politie had gebeld en daarna direct had opgehangen. Toen de politie kwam, bleek dat ze op haar 15^e telefonisch getrouwd was met de man waarmee ze nu samenwoonde, en naar België moest komen na haar telefonische huwelijk. Haar moeder zorgde voor een vals paspoort zodat ze kon reizen. Toen ze in België bij de man in het appartement woonde, dwong hij haar tot seks, mocht ze niet buitenkomen en kreeg ze geen geld. Als ze iets zou zeggen over haar ware leeftijd, zou de man haar doden. Ze werd ook regelmatig mishandeld thuis.

In zijn eerste verklaring vertelde de man tegen de politie dat het meisje meerderjarig was en zei hen dat hij veel geld voor haar had betaald zodat ze naar België kon reizen. Ze had geen respect voor hem als echtgenoot.

Uit een leeftijdsonderzoek bleek dat het meisje niet loog, en effectief minderjarig was. Ze was vanuit haar thuisland naar België gekomen met een visum gezinshereniging.

De burens verklaarden dat ze vermoedden dat ze geslagen en verkracht werd 's nachts, want dat ze haar regelmatig hoorden roepen en wenen. Ze dachten ook dat het meisje veel jonger was dan de buurman zei.

Sinds de aanhouding van de man werd zijzelf en haar familie regelmatig bedreigd. In die mate dat het meisje ook aan de politie vroeg om de man vrij te laten, zodat de problemen zouden stoppen. Haar voogd regelde voor haar een nieuw telefoonnummer zodat ze niet dagelijks meer moest geconfronteerd worden met bedreigingen.

Uit onderzoek bleek de man al 4 keer eerder getrouwd te zijn geweest, maar kinderloos te zijn. Het meisje zou een speciale behandeling moeten ondergaan zodat ze zeker zwanger zou worden. Na zijn aanhouding heeft ze een speciale operatie moeten ondergaan aan haar vagina omdat ze een cyste en urinaire problemen had door het aanhoudend misbruik.

Bij zijn volgende verhoren bleef de man volhouden dat het meisje 29 jaar was, dat hij zijn schoonmoeder betaalde voor het huwelijk en dat ze al in 2011 gehuwd waren in hun thuisland (het meisje zou dan 9 jaar zijn geweest). Hij hield haar niet gevangen thuis. Ze ging naar school en ze gingen regelmatig buiten. Hij heeft haar niet mishandeld en zeker niet gedwongen tot seks.

Uit verder onderzoek bleek dat de man aan verschillende officiële diensten (gemeente, DVZ) verschillende verhalen had verteld. Het meisje bleek echter altijd de waarheid te hebben gezegd.

Ook werden er bewijzen gevonden dat ze in een ziekenhuis een fertiliteitsbehandeling moest ondergaan. (Het ziekenhuis dacht wel dat ze 11 jaar ouder was.)

De man werd vervolgd voor feiten van verkrachting van een 14- tot 16-jarige met verzwarende omstandigheden, mensenhandel met als doel prostitutie of seksuele uitbuiting met verzwarende omstandigheden, opzettelijke slagen met verzwarende omstandigheden, onmenselijke behandeling met verzwarende omstandigheden, valsheid in authentieke of openbare geschriften en gebruik van valse stukken en wederrechtelijk vrijheidsberoving.

In de rechtbank heeft hij deze feiten allemaal betwist.

Hij bleef volhouden dat ze meerderjarig was toen ze huwden. Voor de rechtbank staat het vast dat hij, samen met de moeder van het meisje valse documenten heeft laten opstellen zodat ze meerderjarig bleek en naar België zou kunnen komen.

Uit het geheel van het dossier blijkt ook dat het meisje niet instemde met de seksuele betrekkingen met de man. De verkrachting is dan ook bewezen.

Hij heeft niet alleen actief meegewerkt aan de overbrenging van het meisje, maar ook al de kosten voor haar overbrenging op zich genomen. Hij heeft haar opgevangen en haar seksueel uitgebuit in de zin van de wet die geen bijzondere vorm van uitbuiting vooropstelt. Haar overbrenging gebeurde met een doel, een gedwongen huwelijk, maar dit sluit de strafbaarstelling niet uit. Ze had in België geen netwerk, had geen geld, bevond zich in een precaire situatie.

Gezien er geen verwondingen meer op het meisje konden worden vastgesteld werd hij vrijgesproken voor slagen. De rechtbank achtte wel de onmenselijke behandeling bewezen. Omdat ze regelmatig het huis wel had kunnen verlaten (toen ze vb. naar school ging), werd hij voor vrijheidsberoving ook vrijgesproken.

De man werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van 8 jaar en een ontzetting uit zijn rechten voor 10 jaar. Hij moet ook nog enkele bijkomende boetes betalen. Het meisje werd een schadevergoeding van € 5.000 toegewezen.

Binnen de termijn heeft de veroordeelde hoger beroep aangetekend. Deze wordt behandeld in 2020.

Vonnis Correctionele rechtbank Antwerpen van 26 juni 2019

De zaak van Precious is een zaak van seksuele uitbuiting in het Nigeriaanse milieu. Mama Mercy en haar vriend werden vervolgd voor mensenhandel - uitbuiting prostitutie met verzwarende omstandigheden en mensensmokkel met verzwarende omstandigheden.

Precious was minderjarig toen ze uit Nigeria vertrok en heeft in 3 verschillende landen verbleven of moeten werken. Al deze passages zijn ook bij het onderzoek getraceerd kunnen worden door de politiediensten.

Precious werd aangetroffen bij de controle naar aanleiding van een contactadvertentie. De politie had een afspraak gemaakt en buiten de prijs werd er ook meegedeeld dat seks zonder condoom mogelijk was. Toen de politie binnenkwam in het appartement, zat Precious in de zetel, naast een man. Precious begon heel spontaan haar verhaal te vertellen en daaruit bleek dat ze in Nigeria door een vrouw, mama Mercy, werd aangesproken om naar Europa te komen. Ze zou op haar kinderen moeten passen. Ze moest € 25.000 betalen, zonder dat ze de waarde van dat geld kende. Ze moest ook een voodoo ritueel ondergaan.

Precious reisde over land naar Europa, een zware tocht, met een overtocht door de Middellandse Zee. In Italië aangekomen, stuurde mama Mercy een man naar het asielcentrum waar ze verbleef en werd ze overgebracht naar Frankrijk.

Ze verbleef daar met mama Mercy bij een Franse man. Deze man dacht dat Precious haar nichtje was. Na enkele weken werd ze naar België overgebracht, naar de Afrikaanse vriend van mama Mercy. Daar kreeg ze de boodschap dat ze zich zou moeten prostitueren. Hij maakte voor haar een contactadvertentie aan op RedLights en ze kreeg een gsm zodat de klanten haar konden contacteren. In het begin probeerde mama Mercy te verbergen voor haar vriend dat Precious voor haar werkte, maar na een tijdje had hij het wel door. Hij probeerde af en toe Precious te beschermen voor de scheldtirades van mama Mercy, wanneer ze te weinig verdiende.

Ze werd verschillende keren verplaatst in de hoop dat ze meer zou verdienen: naar een bordeel op het Oost-Vlaamse platteland, naar Duitsland, en soms moest ze samen met mama Mercy op straat werken in Frankrijk.

Zoals eerder gezegd werd Precious samen met de vriend van mama Mercy aangetroffen in een appartement. Ze verbleef daar in een hele kleine kamer, op een matras op de grond. Naast mama Mercy moest ze ook de huur van het appartement en haar eten betalen. In haar kamertje werd ook een lijst teruggevonden met de betalingen die ze al gedaan had aan mama Mercy en een lijstje van betalingen die ze had gedaan aan de vriend van mama Mercy. Deze had immers een andere advertentie gemaakt, en van de opbrengst van de klanten die ze via die weg afwerkte moest ze de helft aan die vriend betalen.

Na haar eerste verhoor veranderde Precious haar verklaring, ze was heel bang geworden door de voodoo-rituelen en het feit dat zijzelf en haar ouders bedreigd werden. Het heeft haar begeleiders enige gesprekken gekost om haar angsten weg te nemen.

Ook het filmpje van de Oba van Benin-City uit 2018 was hierin een meerwaarde.^[1] Precious besloot vanaf dat moment terug de waarheid te vertellen. De rechter in de zaak had veel begrip voor haar situatie en die tweede afwijkende verklaring heeft uiteindelijk niets in twijfel getrokken.

Mama Mercy werd op basis van de verklaringen van Precious, de resultaten van de huiszoeking, het telefonieonderzoek, de bevraging bij Redlights en de uitlezing van de gsm-toestellen veroordeeld voor mensenhandel en mensensmokkel met verzwarende omstandigheden tot een gevangenisstraf van 4 jaar en geldboete van € 8.000. Ze werd ook uit haar rechten ontzet voor 5 jaar.

Haar vriend werd enkel veroordeeld voor mensenhandel met verzwarende omstandigheden. Er kon niet worden aangetoond dat hij iets met haar overtocht te maken had. De rechtbank neemt aan dat hij in het begin niet op de hoogte was van de situatie van Precious maar na enige tijd was hij dat duidelijk wel en werd mee ingeschakeld in het uitoefenen van controle op Precious en ontving af en toe gelden van haar. Hij werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van 2 jaar en een geldboete van € 8.000 met uitstel van 5 jaar.

Precious en Payoke kregen een schadevergoeding toegewezen. Precious besloot een symbolisch bedrag van € 1 te vragen. Het was voor haar heel belangrijk dat ze aan de rechter wilde laten zien dat ze de zaak heel belangrijk vond, maar om een effectieve schadevergoeding te vragen, dat was een stap te ver. Ze had veel te veel schrik voor eventuele represailles op lange termijn.

Mama Mercy en haar vriend hebben geen beroep aangetekend tegen deze beslissing.

2. Administratieve begeleiding in 2019

Administratieve begeleiding is niet louter beperkt tot het aanvragen van verblijfsdocumenten in toepassing van de procedure voor slachtoffers mensenhandel en mensensmokkel met verzwarende omstandigheden.

De administratieve begeleiding omvat o.a. het lezen van arbeidscontracten, briefwisseling, belastingaangiften en huurcontracten, maar ook het aanvragen van een equivalent leefloon bij het OCMW en arbeidskaarten. In dit onderdeel beperken we ons echter tot de verblijfsdocumenten.

Ook in 2019 lag de focus op het kunnen verkrijgen van nationale identiteitsbewijzen. Cliënten hebben deze immers nodig voor de aanvraag van een onbeperkt verblijf in België. Vooral bij cliënten afkomstig uit Afrika was dit een zeer grote uitdaging. Ze komen meestal met vervalste documenten naar Europa en zonder de hulp van de Nigeriaanse ambassade was dit voor een aantal cliënten weer niet gelukt dit jaar.

In totaal werden er in 2019 159 cliënten begeleid (minderjarige kinderen van deze cliënten worden niet meegerekend in deze telling).

15 personen werden reeds eerder geregulariseerd maar waren in 2019 nog steeds juridisch in begeleiding.

3 personen werden actief doorverwezen naar 1 van de 2 andere gespecialiseerde centra. Dit gebeurde omwille van psychosociale redenen.

6 personen besloten om vrijwillig terug te keren naar hun thuisland, in het grootste deel van de gevallen met de tussenkomst van IOM (Internationale Organisatie voor Migratie).

15 begeleidingen werden juridisch volledig afgerond. Deze personen hadden reeds eerder een regularisatie bekomen, maar de zaak werd nog juridisch verdergezet.

23 personen verkregen in 2019 een regularisatie van hun verblijf. 13 in het kader van de procedure voor slachtoffers van mensenhandel en mensensmokkel met verzwarende omstandigheden. 5 personen in het kader van de zogenaamde STOP-procedure en 5 personen via een andere procedure.

Van 21 personen werd de begeleiding actief stopgezet. Dit omwille van verschillende redenen:

7 personen wensten niet langer begeleid te worden. Mensen onderschatten hoe stressvol de procedure kan zijn. De drempel om toch met politiediensten te praten blijft hoog en men is nooit zeker van een eventuele verlenging van hun verblijf. Deze 7 beslisten om hun eigen weg te gaan.

6 personen verdwenen met een voor ons onbekende bestemming. Ze verdwenen uit het opvanghuis of uit hun eigen studio.

4 dossiers werden geseponeerd, waardoor deze personen hun verblijfsrecht verloren.

2 personen werden niet langer erkend als slachtoffer mensenhandel door de bevoegde parketmagistraat.

Van 1 persoon werd het statuut ingetrokken omdat deze verdacht werd in een andere zaak.

1 persoon werd stopgezet omdat mensenhandel niet langer werd weerhouden in zijn zaak mensenhandel.

Op 1 januari 2019 werd de *single permit* ingevoerd. Mensen krijgen dus een gecombineerde verblijfs- en werkvergunning. In het begin was het even zoeken voor alle diensten, maar ondertussen loopt dit heel goed. Deze invoering creëerde voor de psychosociale begeleiding meer tijd aangezien er nu niet langer samen met de cliënten arbeidskaarten moesten aangevraagd worden.

RESIDENTIELE BEGELEIDING

In 2019 heeft Asmodee in totaal 55 slachtoffers van mensenhandel opgevangen en begeleid. Concreet waren er 26 mannen, 21 vrouwen, 4 moeders, 5 kinderen en 1 transgender. De jongste bewoner was 1 jaar oud.

Van de meerderjarigen was de jongste 18 jaar en de oudste 63. De gemiddelde leeftijd (kinderen niet meegerekend) van onze cliënten was 29 jaar en wat opvalt is dat de gemiddelde leeftijd significant lager ligt bij de vrouwen (25 jaar) ten opzichte van de mannen (38 jaar).

De gemiddelde verblijfsduur in Asmodee per cliënt schommelt rond de 4 maanden. In dit gemiddelde zijn er ook mensen meegeteld die slechts enkele dagen in Asmodee verbleven. De meerderheid van de bewoners kwam uit het Afrikaans continent.

In 2019 heeft de meerderheid van de cliënten tijdens hun verblijf in Asmodee op wekelijkse basis Nederlandse les gevolgd. Bijna alle cliënten hebben ook deelgenomen aan de integratielessen.

Buiten deze vaste verplichte activiteiten namen onze cliënten ook wekelijks deel aan activiteiten die georganiseerd werden door ons opvanghuis. Het doel van deze activiteiten was er voornamelijk op gericht om hun blik te verruimen, om kennis te maken met nieuwe bezigheden en zich open te stellen om te ontdekken wat ze interessant vinden. De activiteiten zijn afwisselend sportief, cultureel of louter ontspannend van aard. Daarnaast was er ook dit jaar het fotoproject. De bewoners gaan met een fotocamera door Antwerpen. De opzet is enerzijds om verschillende wijken van Antwerpen te leren kennen en anderzijds treden ze in dialoog met wat ze als anders, nieuw, verschillend en/of verbazend ervaren. De cliënten zijn tijdens het fotoproject toeristen en gidsen tegelijkertijd.

Sommige Nigeriaanse vrouwelijke bewoners hebben ook deelgenomen aan het project "Let's talk about sex". Tijdens deze sessies worden verschillende thema's besproken zoals vrouwenrechten, relaties, wensen over relaties en zelfvertrouwen.

HET INTERNATIONALE WERK EN PROJECTEN

Het is een eer en een privilege om als Payoke onze expertise te kunnen delen met organisaties in andere landen, op onze beurt vormt deze interactie met hen ook een significante verrijking voor onze werking. In 2019 hadden we dan ook het genoegen om op tal van evenementen aanwezig te kunnen zijn.

Midden november werd Payoke uitgenodigd op een seminarie ter bevordering van de strijd tegen internationale mensenhandel. Op deze tweedaagse werden 'best practices' en inzichten uitgewisseld tussen vertegenwoordigers van NGO's en instituten uit België, Frankrijk, Tunesië, Senegal en Côte d'Ivoire. Daarnaast vonden er nog verschillende overleggen plaats in het binnen- en buitenland met onder meer Roemeense en Italiaanse organisaties en instellingen. Over het gehele jaar nam Payoke deel aan een tiental van deze uiterst constructieve uitwisselmomenten.

Om interessante inzichten te verwerven in de strijd tegen tienerpooiers ging de stuurgroep tienerpooiers op Vlaams niveau, waarvan Payoke deel uitmaakt, op bezoek bij de noorderburen. Gezien in Nederland deze problematiek al veel langer de politieke aandacht krijgt die ze verdient, is men daar vanzelfsprekend al verder gevorderd met het uitwerken van oplossingen op maat.

Dit jaar heeft Payoke verschillende projecten ingediend in eigen naam of nauw samengewerkt met andere organisaties. Jammer genoeg konden die niet allemaal worden geaccepteerd.

Zo werd er een project ingediend ter bevordering van de (h)erkenning van slachtoffers van tienerpooiers door de ordediensten, nl. "Victims Behind The Mask" (VIBE). Daarnaast werd ook een project ingediend genaamd "Healing of victims of loverboys" - releasing the the Psycho-emotional and social ties of Lover Boys", met Britse en Roemeense samenwerking. Beide projecten kregen echter geen groen licht.

Beter nieuws kregen we wel voor het "Life Beyond The Shelter" (LIBES) project, dat reeds van start ging op 1 oktober dit jaar. Dit project zet in op de ondersteuning op lange termijn van slachtoffers bij de transitie tussen shelter en volledige onafhankelijkheid. Naast het LIBES-project startte in november 2019 ook het "INclusive Holistic care for REFugee and migrant victims of sexual violence" (INHERE)-project. Dit project gebeurt in samenwerking met organisaties en instellingen uit het Verenigd Koninkrijk en Zweden.

Ten slotte werd ook via internationale samenwerking ingezet op *awareness raising*, zoals dat dan heet.

1. Waarbij hij de vloek omdraaide, en eigenlijk de "Madammen" schrik zouden moeten krijgen van voodoo omdat ze, als ze geld uit de prostitutie zouden ontvangen, zelf het slachtoffer zouden worden van een vloek. ↑

www.payoke.be

Like us on Facebook

Follow us on LinkedIn

